

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aen-Merckingen Van Den Eerw. P. Cornelius Hazart,
Priester der Societeyt Jesv.**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

§. II. Het tweede stuck van de Ketterye der Aarianen Rakende sekere
ghestelde vastendaghen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71393)

§. II.

Het tweede stuck van de Ketterye der
Aerianen Rakende sekere ghestelde
vastendaghen.

DE pghen woorden / dief aengaende bande
Aerianen stelt ons den H. Epiphanius booz/*Ha-
resi* 75. Ghestelde vastendaghen / sepden sy sijn al-
legaer dinghen eyghen aen de Ioden, ende onderwor-
pen aen t'jock der slavernye: *V*Vant aen den rechtveerdi-
ghen en is gheen wet ghestelt, maer aen de ghene die vader oft
moeder dooden, ende aen sodanige van dien s^lack. Want in-
dien ick voorghenomen hebbe te vasten: Ick sal vasten
op dien dach dat t'my beliest, ende met volle vry-
heyt. Hier van komt het, seght Epiphanius / dat die
ketters liever op de Sondaghen vasten, ende eren op
den Woensdach, en Vrydach: Alhoewel sy oock dick-
wils vasten op den Woensdach, niet uyt eenigh ghe-
bodt, maer uyt haren eyghen wille, soo sy segghen: Nu
op de dagen van Paesschen (welcken tyt wy pleghen te
vieren met op de aerde te slapen, de suyverheyt t'on-
derhouden, het lichaem te kastyden, derhalven met
ghebruijck van drooghe spijsen, met ghebeden, waken
vasten, ende met meer dierghelijcke aldersaelichste ka-
stijdinghen des lichaems) sy ter contrarien van t'mor-
ghens vroegh sijn besich met koken, ende ghespannen
wesende van vleesch ende wijn, lachen, en mallen, ende
spotten met die, de welcke die heylighe weke van Paes-
schen overbrengen met die alderheylichste godt-dien-
sticheden. *V*Vant alhoewel sy voorgheven, dat sy alle
saken verlaten, sy en onderhouden nochtans niet die
wyse van leven, maer sy begheven haer meer als te veel
tor wyn suypen, en vleesch-eten.

Dese ketterye gaet Epiphanius daetselick
wederlegghen / met dese woorden

VVe

Vwie isser erghens in de werelt, die hier in niet overeen-komt, dat de VVoensdach ende Vrydach toegheeyghent is aen een solemneel vasten? Indien wy uyt de constitutie der Apostelen de autoriteyt willen ophalen: VVaerom weit by haer, door eene ghedurighe wet, het vasten vā VVoensdach, en Vrydach vast gestelt, uytgesondert den Pinxteren? VVaerom stellen sy dat men de ses daghen voor Paeschen niet anders en soude ghebruijken tot spijsē, als broodt, sout, ende water?

Daer naer seyt hy bande ghestelde vastendaghen: Alhoewel de Apostelen daer van gheen ghewach en hadden ghemaect, dat is nochrans door de ghemeyne toestemminge vande Kercke aenveert, ende vast ghestelt, eer oyt *Aerius* met de *Aerianen* in de werelt waren.

Hier hebt ghy wederom klaerblykelyck uytghebruykt ten eersten de ketterye van de *Aerianen*: ten tweeden, het gheboelen van *Epiphanius*: ten derden, de ghewoonte bande *Heele rechtsinnighe Kercke*.

Nu eens ghesien / wat de andere Out-baders van dese boozsepde secte hebben gheseyt.

Augustinus *Haresi* 53. spreekt daer van in deser boeghen: De *Aerianen* segghen, dat men de ghestelde vastendaghen niet solemnelijck moet onderhouden, maer dat men moet vasten, als een yeder begheert, op dat sy niet en schynen te wesen onder de wet.

Den H. Ioannes Damascenus seght *lib. de Haresi*. *Aerius* verbiedt te onderhouden het vasten vande Woensdach, en Vrydach, ende van de veertich daghen voor Paeschen: Allegaer dese ghestelde daghen verdoemt hy. Hy heeft ghebruyjck vleesch, ende alle soorten van spysen, sonder religie. Indien ymant het vasten wil onderhouden hy loochent dat dit moet onderhouden worden op sekere, ende gestelde dagē, maer als men wilt.

Want hy loochent dat hy aen de wet is ghehouden. Guido Carmelita seght. *Sum. Haresi cap 49*. De *Aerianen* segghen dat men ghene vastendaghen n moet instellen, op dat sy niet en schynen te wesen onder de

wet, maer dat een yeder moet vasten nae sijn wel-behagen.

Doozt nu hier beneffens het gheboelen van de Ghereformeerde.

Voor eerst §. ght Ioannes Caluyn *lib. 4. Instit. Cap. 12. §. 20.* Van heeft oock/sept hy / de superstitieuse onderhoudinge des beertichdaegschen vasten alomme plaetse ghekegghen: om dat de ghemeene man meynde / daermede Godt een upnemende dienst te doen.

Item §. 21. Daer sijn goddeloose wetten ghegeven/waer dooz de conscientien niet verderffelijcke stricken verbonden woerden. Men heeft verboden vleesch te eten etc.

Ten tweeden Daniel Chamierus *lib. 19. de Ieiunio cap. §. 2.* Wy/sept hy / en bekennen gheen ghestelde vastendaghen / ofte van Christo inghestelt / ofte van de Apostelen onderhouden / maer alleg nae den teghenwoordighen noot.

Item §. 9. Tis seker dat inden staet van de eerste Kercke gheene wetten en waren van sekere vastendaghen.

Ten derden, Guilielmus Perkinus *Demonstr. problem. pag. 281. §. 3.* Het vasten van Paeschen is byplick onderhouden gheweest aengaende de verbintnisse vande conscientie / sonder noot van bebel/ ofte ghebodt tot het jaer 400.

Item *de ferm. Christi in monte pag. 414.* Den tyt van het denoot vasten / aengaende conscientie/ wert byp ghelaten.

Item: De Roomsche Kercke dwaelt in dit stuck / als sy de conscientien verbindt tot het onderhouden van sekere ghestelde vastendaghen.

Ten vierden. De Professours van Leyden *in Synopsi purioris Theologiae Disp. 37. pag. 519* De vasten is soo van Godt inghestelt/dat het in t'ghemeen / van byp dispositie sy / volgens de omstandicheden.

Item. De Papisten dwaelen hier grootelijc/

de

de welcke/ teghen de Chriftelijke byjheyt / het vasten hebben ghebonden aen sekere daghen/ en tijden/ ende meer als de Joden / de Kercke sonder eenighe prauende oorzake / met vele / ende gheselde vastendaghen hebben belast / ende de conscientien verbonden als met een wet van nootsakelijke onderhoudinghe/ te weten / wekelijck / dooz het vasten vande woensdach / en bypdach / ende daernaer jaerlijck byteertich daghen.

Ten vyfden Petrus Cabeljau in sijn Memory-boeck Pag. 38. Wy meynen/seyt hy/dat de Chriftelijke byjheyt wert te kort ghebaen in ordinare vastendaghen te ordineren / ende aen der selver onderhoudinghe de conscientien der Christenen te verbinden/ ende daer in te stellen een groot deel van Gods diensticheyt.

Icem Pag. 748. Wy meynen dat de Roomsche ghesinde hier in qualijck handelen / om dat sy het vasten / ende onthouden van sekere spijzen / binden aen ghesette tijden/wecken/ende daghen nae haer eygen wel-gheballen als namelijck op den seften dach der weke / dat is bypdach / ende op den sevendden/dat is/saterdach.

Icem Pag. 758. Wat belanght de vastendaghen/ die de Roomsche Kercke heeft / als daer sijn de wekelijcke bypdach/saterdach/ofte woensdach/ mit sgaders de Quater tempel daghen / en sijn gheen overleberinghen/ noch insettingen der Apostelen : maer menschelijcke ordinantien / die gheen conscientie kunnen binden.

CATHOLYCKE AEN-MERCKINGHE.

Wilt ghy klaerder/ om te sien / dat Partye de selve opinten drijft/ die de Aerianen gehad hebben/ende bestrijden het geboelen vande Outvaders/samen met de ghewoonten vande Rechtinnighe Kercke?

De Aërianen sepden: Wy sullen vasten op dien dach dat t'ons belieft, ende met volle vryheyt. Alsoo ghetuygghen eenpactlijck/ ende Epiphanius, ende Augustinus, ende Damascenus, ende Guido.

Guilielmus Perkinus seyt mede / dat den tyt van het deuoot vasten, aengaende conlcientie wert vry gelaten.

Mer hem komen ober een de Professeurs van Leyden, segghende / dat het vasten is van vrye dispositie: ende dar de Papisten qualijck doen, wanneer sy teghen de Christelijcke vryheyt het vasten hebben ghebonden aen sekere dachhen.

Alsoo spreect oock D. Cabeliau, segghende dat de Christelijcke vryheyt wert te kort gedaen in ordinare vastendaghen te ordineren.

De Aërianen, en wilden niet vasten uyt eenich ghebodt.

Deselue en wilt oock niet hebben Ioannes Calvyn: Want hy noemt dit goddeloose wetten, ende verdelijck stricken.

Guilielmus Perkinus noemt het eene dwalinge, de conscientien te verbinden aen sekere ghestelde vastendagen. Alsoo verwerpt hy/dies aengaende alle ghebodt, ende wet.

Soe seyt mede Petrus Cabeliau, dat het qualijck ghedaen is / aen de onderhoudinghe van ordinare vastendaghen, de conscientien der Christenen te verbinden.

De Professeurs van Leyden, segghen dat het is een dwalinghe der Papisten de conscientien te verbinden als met een wet, aen ghestelde vastendagen.

De Aërianen, en wilden niet vasten s'woensdachs / en s'vrydachs uyt eenich ghebodt noch de weke door Daesschen / soe Epiphanius seyt / noch de beertich daghen / soe Damascenus seyt.

Ioannes Calvyn hout het beertich daechsche vasten door Supersticius.

De Professeurs van Leyden, houden dat de Papisten dwalen, omdat sy een wet hebben ghemaect van s'woensdachs, en s'vrydachs, en veertich daghen te vasten.

Het

Het selve hout Petrus Cabeljau hooz een quaden handel.

Ghelijck de Ghereformeerde hier in over-een-komen met dese ketterz/alsoo strijden sy teghen de Out-baders/ ende de oude Recht-sinnighe Kercke.

Epiphanius seght: VVie isser erghens in de werelt, die hier in niet over-een-komt, dat de VVoensdach, ende vrydach toe-ghe-eyghent sijn aen een solemneel vasten?

Het vasten op die daghen mispijfen de Professeurs van Leyden, ende met haer Petrus Cabeljan, waer over oock de practijke bande Ghereformeerde soo klaer leyt / dat se niemant kan loochenen.

Epiphanius seght / dat de Apostelen het vasten van swoensdaechs, en s' vrydaechs hebben vast ghestelt, als oock de ses daeghen voor Paesschen met t' derven van sekere spijfen.

Caluyn ter contrarrien seght: VVy en bekennen gheen ghestelde vastendaghen vande Apostelen onderhouden.

Petrus Cabeljau seght: Die voornoemde vastendaghen en sijn gheene overleveringhen, ofte instatinghen der Apostelen, maer menschelijcke ordinantien. Gae seght dat dit qualijck ghedaen is / die t'onderhouden.

Epiphanius seght: Dat de Apostelen van dese ghemelde vastendaghen hadden ghemaect een ghedurighe wer.

Die van Parrye roepen hier teghen met de Acrianen, dat dit strijt teghen de Christelijcke vryheyt, ent: dat men gheen wet en mach maken van sekere ghestelde vastendaghen.

Epiphanius seyt / dat de Recht-sinnighe Kercke / ende ghestelde vastendaghen / ende wetten / ende derben van sekere spijfen / met ghemeene toestemminghe hadde aenbeert / ende vast ghestelt / eet Acrius met de sijne opt in de werelt was.

Chamierus ter contrarie seyd: Dat het seker is, dat in den staet vande eerste Kercke gheen wetten en waren van sekere vastendaghen.

Epiphanius seyd / dat het de ghetwoonte was vande Rechtsinnighe Kercke t'sijnen tijde / de weke voor Paesschen te slapen op d'aerde, de suyverheyde t'onderhouden, t'lichaem te castijden, drooghe spijzen te eten, te bidden, waken, vasten; ende dat de Aërianen daer mede sporteden.

Dese ghetwoonte heeft Partije gantschelijck bezwoopen met de Aërianen, spottende oock hier over met de Catholijcken.

Epiphanius noemt alle dese boozgaende actien (waer onder hy mede het vasten stelt) alderheylygste godts-dienstigheden.

Hier teghen seght Partije een-stemmelijck dat het gheen godts-dienstigheyt is.

Alsoo siet ghy dat Partije aengaende het vasten / ende precies over-een-komt met de Aërianen, ende strijdt teghen de Oudr-badets / ende tegen de heele oude rechtsinnighe Kercke.

Ydele uytvlucht van *Partije*.

TEn eersten seght Petrus Cabeljau in sijn Memory-boeck *Partie 2. Pag. 742.*

Van *Epiphanius* en can men niet ontkennen, dat hy van opinie gheweest is, dat de Apostelen eenighe ghesteldé Vastendaghen hebben geordineert, doch hy gheeft genoeghsaem te kennen, dat hy dit alleenlijck heeft uyt mondelinghe traditie.

Ghevoimen het soo waer / hy seght ebenwel dat het eene traditie is / afkomende vande Apostelen / Want hy seyd:

Al-hoe-wel de autoriteyt der Apostelen daer niet en waer, dat de over-een-stemminghe vande heele Kercke soude ghenoeghsaem zijn. **Daerom doet D. Cabeljau,**
seer

seer wel dat hy datelijck daer by boeght: **Wat** Epiphanius dit hadde misseghien uyt de boecken der Apostolische Constitutien, die op den naem van *Clemens Romanus* uytstaen. Maer hy boeghter oock by / dat dese boecken bastaert, ende vervalscht zijn.

Stelt hier eens *Domine Cabeljan*, uw verstandt / ende penne te werck / ende thoont my eens / dat dese boozsepede boecken ten tijde Epiphanijs zijn vervalscht ghetweest.

Maer ghy seght / dat het schijnt, dat Epiphanius met wat te grootte pickantigheydt teghen *Aërius* inghenomen zijnde, door lust van teghenspreken wegh-gheruckt is, om de teghen-lijnsi, ver over te trecken dan t'behoorde.

Wat selve heft ghy hier bozen ghesepdt van Hieronymus ten opsichte van *Vigilantius*; doch het sijn maer ijdele uytbluchten en schijnen / die aen de verstandighe niet en connen voldoen: 'Tschijnt soo aen u lieden die alles gheern sout draepen naer u lieden ghesintheydt / ende inbeelddinghe.

Ten tweeden seght *D. Cabeljan ibidem*: Augustini ghevoelen van het Vasten en can niet recht verstaen werden uyt die plaets *Heresi 53*, al waer hy blootelijck ter loop verhaelt wat vande *Aërianen* wiert gheseydt, sonder voordachtelijck sijn oordeel daer over te gheven.

Ick hebbe boven ghesepdt / dat het niet van noode was / dat Augustinus hier ober uytzuckelijck sijn oordeel sou strijcken / de wijle hy hem hielt aen het bonnisse van Epiphanius, die sijn werck hadde ghemaecte van die ketterije te wederlegghen / Augustinus niet / op dat hy niet en sou doen r'ghene van een ander ten vollen ghedaen was: willende alleen / soo hy selve bekent / in't kozt aenwijsen / wat ketterijen van Epiphanius waren verdoemt ghetweest.

De vraaghe is / of Augustinus *Aërium* heeft willen verdoemen als ketter / om dat hy sepde / dat men de ghestelde vastendaghen niet moet onderhouden / maer vasten nae belijste / ofte niete

Soo niet? waerom stelt hy hem dan in de lijst der ketterijen met Epiphanius?

Choont my om wat oorzaak dat hy hem veroemt heeft / ofte onder de ketterij ghestelt: Soo ja: wy hebben ghenoech: Want wy hebben dat de Aërianen in dat selve stuck zijn veroordeelt/in't welck de Ghereformeerde nu ter tijdt mede plichtigh zijn.

§. 3.

Het derde stuck vande Ketterije der
Aërianen rakende het onderscheyt
tusschen de Bisschoppen
ende Priesters.

DEN H. Augustinus *Heresi* 53. seght dat Aërius leerde: Dat een Priester niet en moet, door't minste verschil, ondertcheyden worden van een Bisschop.

Dit selve ghetuyght den H. Joannes Damascenus *lib. de Haresibus* daer hy seght: Aërius loochent datter eenigh verschil is tusschen een Priester, ende Bisschop.

De Aërianen, seght Guido *Snm. Heresi. cap. 49.* Dolen, om dat sy leeren datter gheen ondericheyt en is tusschen een Priester, en Bisschop.

Het ghene van dese dyp Authenten in't kozt soert ghesepdt / verhaelt Epiphanius wederom in't lauck / ende breekt / met sijne wederlegginghen ende bewijfen van contrarie / hoozt hem eens spreken.

De leeringhe van Aërius, seght Epiphanius, is boven het verstant van den mensch furieux, ende grouwelijck: Want hy seght: Waer in gaet de Bisschop een Priester te boven? daer en is gheen onderscheyt tusschen alle beyde: Want 'tis al een orden van beyde, ende de selve eere, ende weerdigheyt. De Bisschop legt de handen op; Soo doet

oock